delijk blijkt hoe een zo ingewikkeld probleem als dat der herstellerevan-
ties op eenvoudige wijze geadministreerd wordt, dank zij het inroepen
van de hulp van bekwame accountants, waarbij vooral de aandacht
vraagt het feit, dat in wezen deze gehele administratie niet afwijkt van de
in het zakenleven gebruikelijke administratiemethoden.

Batavia, 24 December 1945.

DE VERSLAGLEGGING BIJ LEVENSVERZEKERING-MAATSCHAP- PIJEN, IN HET BIJZONDER DIE VAN DE RESULTATEN (II, slot)

door L. G. van der Hoek

De van den verzekeringnemer te ontvangen zgn. netto-premie moet
dienen om — met de bijberekende rente — op het in de polis genoemde
tijdstip uitkeering van het verzekerde bedrag mogelijk te maken. Daar
dit tijdstip meestal afhangt van het onzekere moment van overlijden,
moet voor de berekening van de netto-premie gebruik worden gemaakt
van de met behulp van de waarschijnlijkheidsleer berekende sterftetafels.

De netto-premie valt uiteen in twee gedeelten, nl. de zgn. risicopremie
en de zgn. spaarpremie. De risicopremie is dat gedeelte, hetwelk —
volgens de gegevens uit de sterftetafel — noodig is om het risico voor de
onderneming als gevolg van het overlijden van een verzekerde te dekken.
Dit risico en dus ook de risicopremie nemen met het verstrijken der jaren
toe. Zou men deze steeds toenemende risicopremie aan den verzekering-
nemer in rekening te brengen, dan zou deze een elk jaar toenemend bedrag
moeten betalen en vooral in latere jaren zou de premie de draagkracht
van de meeste verzekeringnemers aanzienlijk overtreffen. Daarom wordt
de jaarlijks te betalen premie op een gelijkblijvend bedrag berekend —
d.i. de netto-premie — zoodat als regel de netto-premie in de eerste
jaren grooter, in latere jaren kleiner dan de risicopremie zal zijn. Het
in de eerste jaren positieve verschil tusschen netto- en risicopremie —
de zgn. spaarpremie — moet worden bewaard ter dekking van het in
latere jaren negatieve verschil. Daar de spaarpremie het verschil vormt
tusschen de netto- en de risicopremie, kan men ook zeggen, dat de ge-
heele netto-premie wordt gereserveerd en de voor een zeker jaar benoo-
digde risicopremie in mindering van deze reserve — de zgn. netto-premie-
reserve — wordt gebracht. dat de netto koopsommen geheel aan de
premiereserve worden toegevoegd en dat elk jaar de voor deze — tegen
betaling van koopsommen gesloten — verzekeringen benodigde risico-
premiën aan de netto-premiereserve worden ontleend.

Indien de onder de verzekerden waargenomen sterfte overeenstemt
met de uit de sterftetafel blijkende vermoedelijke sterfte, dan zal de
netto-premiereserve juist voldoende zijn om uitkeering van de verzekerde
bedragen mogelijk te maken. Hierbij is aangenomen, dat alle verzekerde
bedragen even groot zijn. Is dit laatste niet het geval, dan kan, zooals
reeds opgemerkt — ondanks de overeenstemming tusschen vermoedelijke
en waargenomen sterfte — toch sterfteverlies ontstaan mede als gevolg
van het verschijnsel, dat onder de verzekerden met groote verzekerde be-
dragen de sterfte naar verhouding grooter is dan onder die met kleine
verzekerde bedragen. Als gevolg echter van de bij het sluiten van de
verzekeringen toegepaste selectie — door middel van geneeskundig onder-

zoek, vragenformulieren, enz. — en de daling van het sterftecijfer in normale tijden, ontstaat meestal sterftewinst, voor de lijfrenteverzekeringen dus sterfteverlies. Voor de berekening van deze resultatenbron voor een zeker jaar moeten de volgens de sterftetafel aan de premiereserve te ontleenen risicopremiën worden vermeerderd met de als gevolg van overlijden niet meer benodigde netto-premiereserve van de vervallen verzekeringen en verminderd met de uitbetaalde verzekerde bedragen.

De netto-premie wordt verhoogd met de opslagen voor eerste onkosten en doorlopende onkosten, voor winstopslag, voor termijnbetaling en soms voor extra risico, b.v. op grond van het medisch advies.

De eerste onkosten zijn bij het sluiten van de verzekering gemaakt en worden in den vorm van een opslag op de netto-premie terugontvangen. Het verschil tusschen de betaalde eerste onkosten en de contante waarde van de terug te ontvangen opslagen voor eerste onkosten is dus een verlies- of winstbron. Welke methode van reserveberekening gevolgd wordt, doet hierbij niets ter zake. Wordt met de terug te ontvangen eerste onkosten bij het opstellen van de jaarrekening geen rekening gehouden, dan wordt in feite een stille reserve gevormd. Dit onderdeel van de bedrijfspolitiek heeft geen invloed op het eigenlijke bedrijfsresultaat.

In tegenstelling met de thans gevolgde verslaglegging der resultaten, waarbij de invloed van de gevolgde reservemethode niet blijkt, het berekende winstsaldo dus sterk afhankelijk is van de gevolgde methode, wordt in het hierna volgend schema de invloed hiervan naar voren gebracht.

Het gevolg is o.a., dat eerst dan het eigenlijke bedrijfsresultaat — gesplitst over de reeds genoemde winstbronnen — blijkt, zoodat de verzekeringnemer door vergelijking van deze cijfers over verschillende jaren een inzicht krijgt in de levensvatbaarheid van de onderneming. Tevens worden daardoor cijfers verkregen, welke voor de vergelijking met die van andere maatschappijen meer vatbaar zijn.

Het komt natuurlijk dikwijls voor, dat een gedeelte der nog te ontvangen eerste onkosten niet meer wordt ontvangen. Is de oorzaak hiervan het overlijden van een verzekerde, dan moet de op bovenstaande wijze berekende sterftewinst of het sterfteverlies met het verlies wegens niet geheel terugontvangen van de voorgesloten eerste onkosten worden verminderd, resp. vermeerderd. Nogmaals, welke methode van reserveberekening men ook volgt, of men de voorgesloten eerste onkosten activeert of geheel of gedeeltelijk afschrijft, het feit dat men een vordering heeft, die als gevolg van het overlijden verloren gaat, beïnvloedt het verlies of de winst door sterfte.

Het ontvangen van de opslagen voor eerste onkosten heeft geen invloed op het eigenlijke bedrijfsresultaat. Bij volledige activeering worden de ontvangen opslagen in mindering gebracht van de desbetreffende actiefpost. Bij toepassing van de netto-methode zijn de eerste onkosten niet geactiveerd, is er dus in wezen een stille reserve gevormd. Het ontvangen van de opslagen voor eerste onkosten beteekent in dit geval een putten uit deze stille reserve, hetgeen uitdrukkelijk uit de Winstrekening moet blijken om een beoordeeling van het eigenlijke bedrijfsresultaat over dat betreffende jaar en een doeltreffende vergelijking van de resultaten der verschillende maatschappijen mogelijk te maken.

Een analoge redeneering moet worden gevolgd ingeval de opslagen voor eerste onkosten niet meer zullen worden ontvangen als gevolg

van royement. Bestaat de mogelijkheid deze opslagen te verrekenen met de uit te betalen afkoopsom, dan is er geen verlies geleden. Bij toepassing van de netto-methode moeten de op deze wijze alsnog „terugontvangen” doch niet geactiveerde eerste onkosten uitdrukkelijk op de Winstrekening worden vermeld.

Is er geen mogelijkheid van verrekening, dan is het hierdoor ontstane verlies gevolg van het royement en dient de winst of het verlies door royement hiermede te worden verminderd, resp. vermeerderd.

De doorlopende onkosten worden gedurende den geheelen duur van de verzekering gemaakt. Vergoeding hiervoor ontvangt de maatschappij in den vorm van een opslag op de netto-premie. Het verschil tusschen de in een jaar betaalde en terugontvangen onkosten moet als winst of verlies worden beschouwd.

Indien een koopsom gestort is of een verzekering premievrij is geworden, moet bij het opstellen van de jaarrekening met de in de toekomst nog te betalen doorlopende onkosten rekening worden gehouden. Met het verstrijken der jaren worden dan uit het hiertoe gereserveerde bedrag de betaalde, doorlopende onkosten verrekend.

Bij overlijden kan deze passiefpost vervallen, zoodat hierdoor de sterftewinst of het sterfteverlies wordt vermeerderd, resp. verminderd.

Bij royement kan deze passiefpost eveneens vervallen. Wordt dit niet met den verzekeringnemer verrekend, dan beteekent dit een voordeel voor de maatschappij, hetgeen de winst of het verlies als gevolg van royement beïnvloedt. Bij verrekening echter kan het verdwijnen van deze passiefpost hierop geen invloed hebben.

De sterftetafels, die als basis voor de premieberekening dienen, vermelden alleen jaarcijfers, zoodat de berekende premiën jaarpremiën voorstellen, die bij vooruitbetaling moeten worden voldaan. Bij betaling in termijnen is dus het risico voor de verzekeringmaatschappij grooter, terwijl ook de onkosten, b.v. de incassokosten, die als gevolg van de termijnbetaling toenemen.

De in de bruto-premie begrepen opslag voor termijnbetaling dient nu als dekking van dit meerdere risico en de hoogere onkosten. Gemakshalve is in onderstaand schema aangenomen, dat $\frac{2}{3}$ van dezen opslag als vergoeding voor het meerdere risico dient en dat $\frac{1}{3}$ van den opslag als dekking van de meerdere onkosten moet worden beschouwd.

Uit het voorgaande blijkt, dat de op de jaarrekening voorkomende post „Premiereserve” kan worden gesplitst in „Netto Premiereserve”, „Te ontvangen eerste onkosten” en „Te betalen doorlopende onkosten” (betr. premievrije verzekering.)

De „Netto Premiereserve” neemt toe als gevolg van de ontvangen netto premiën en netto koopsommen en als gevolg van de voor de reserveberekening gebruikte rente. Daarentegen neemt deze post af als gevolg van het vervallen van verzekeringen en het uit de premiereserve putten van de benoodigde risicopremiën voor de loopende verzekeringen. Indien men den invloed van al deze factoren op de toe- of afnemning van de premiereserve berekent en de ontvangen premiën en koopsommen splitst in de verschillende bestanddeelen, waaruit deze zijn samengesteld, dan heeft men alle gegevens, welke noodig zijn om den invloed van de winstbronnen „sterfte”, „eerste onkosten” en „doorlopende kosten” te berekenen.

Vports dient te worden opgemerkt, dat het resultaat als gevolg van een afwijking tusschen de voor de berekening van de premiereserve gebruikte

rente en de met de beleggingen verkregen renteopbrengst eveneens moet worden geanalyseerd.

Voor de berekening van het eigenlijke bedrijfsresultaat moet de rente, gekweekt met het eigen vermogen, gescheiden worden van de rentewinst als gevolg van afwijking tusschen den aan verzekerden vergoeden en met de beleggingen verkregen rentevoet.

De met het eigen vermogen gekweekte rente — gemiddeld met de beleggingen gekweekten rentevoet vermenigvuldigd met het gemiddeld eigen vermogen — behoort niet tot de eigenlijke bedrijfswinst en dient daarom afzonderlijk tot uiting te komen. Eerst dan zal blijken, welk een grooten invloed deze bate dikwijls op het uit de winstrekening blijkende winstsaldo uitoefent.

Als toelichting op het voorgaande diene bijgaand schema. De met L 1 aangeduide posten op de rekening 1 t/m 9 komen voor op de Winstrekening, zooals deze thans in den vorm van staat L 1 in het jaarverslag voorkomt. Hierbij is echter de post Premiereserve — zooals reeds nader is aangegeven — gesplitst in haar hoofdbestanddeelen.

Vervolgens zijn alle L 1 aangeduide posten — na eerst zoo noodig genalyseerd te zijn — overgeboekt naar de juiste rekeningen. De cijfers, achter deze overboekingen vermeld, verwijzen naar de rekeningen, waarop de tegenboekingen voorkomen. Na deze overboekingen vertoonen alleen de rekeningen 1 t/m 3 en 10 t/m 14 een saldo.

De saldi op de rekeningen 1 t/m 3 moeten overeenstemmen met de wiskundig berekende premiereserve. Hieruit volgt, dat de premiereserve nu op twee geheel verschillende wijzen is berekend, hetgeen een welkom controle-middel is.

De saldi op de rekeningen 10 t/m 14 vormen het eigenlijke bedrijfsresultaat. Eerst na publicatie van deze saldi en het tot uitdrukking brengen van het verloop dezer saldi over de laatste jaren kunnen belanghebbenden zich een juist oordeel vormen over de rendabiliteit en solvabiliteit in het heden en in de toekomst.

Voorzover de eerste onkosten geheel of gedeeltelijk worden „afgeschreven“, moet aan de rekeningen 1 t/m 3, welke tezamen de Premiereserve vormen, een rekening worden toegevoegd, waarop tot uitdrukking wordt gebracht, hoe groot de uit dezen hoofde gevormde stille reserve is. De mutaties in deze stille reserve — toevoeging wegens nieuwe „afschrijving“, vermindering wegens ontvangen opslagen voor eerste onkosten, welke reeds „afgeschreven“ waren — moeten afzonderlijk op de Winstrekening worden vermeld.

Schema

NETTO PREMIERESERVE (1)

Risicopremiën ten gunste van dit jaar	10	Reserve einde vorig jaar	L 1
Vervallen Reserve wegens overlijden	10	Ontvangen netto-premiën	4
Vervallen Reserve wegens expiratie	6	Ontvangen netto-koopsommen ...	5
Vervallen Reserve wegens roye-ment	11	Rente voor de Reserve-berekening gebruikt	14
Vervallen Reserve wegens uitgekeerde en vervallen renten	10		
Saldo: Reserve einde dit jaar	L 1		

TE ONTVANGEN EERSTE ONKOSTEN. (2)

Geactiveerd einde vorig jaar	L	1	Ontvangen opslag, begrepen in termijnpremiën	4
Contante waarde van opslagen begrepen in nieuwe posten		12	Niet meer te activeeren als gevolg van afloop wegens overlijden	10
Berekende rente		14	Niet meer te activeeren als gevolg van royement	11
			Saldo: Geactiveerd einde dit jaar L	1

TE BETALEN DOORLOOPENDE ONKOSTEN VOOR PREMIEVRIJE VERZEKERINGEN (3)

Aan de Reserve onttrokken ten behoeve van het loopend jaar ...	13	Reserve einde vorig jaar	L	1
Niet meer te reserveeren als gevolg van afloop wegens overlijden ...	10	Gereserveerd voor nog te maken kosten als gevolg van dit jaar ontvangen koopsommen		5
Niet meer te reserveeren als gevolg van royement	11	Berekende rente		14
Saldo: Reserve einde dit jaar	L			1

PREMIËN (4)

Netto-Premiën	1	Ontvangen bruto-premiën (incl. transitorische posten)	L	1
Opslag voor eerste onkosten	2			
Opslag voor doorlopende onkosten	13			
Opslag voor termijnbetaling 2/3 beschouwd als dekking meerder risico	10			
1/3 beschouwd als dekking meerdere onkosten	13			

KOOPSOMMEN (5)

Netto-Koopsommen	1	Ontvangen bruto-koopsommen ...	L	1
Opslag voor eerste onkosten	12			
Opslag voor nog te maken doorlopende onkosten	3			

UITKEERINGEN (6)

Uitkeeringen wegens overlijden ...	L	1	Uitkeeringen wegens overlijden ...	10
Renten	L	1	Renten	10
Uitkeering wegens expiratie	L	1	Uitkeeringen wegens expiratie ...	1

AFKOOP (7)

Uitbetaalde afkoopsommen	L	1	Uitbetaalde afkoopsommen	11
--------------------------------	---	---	--------------------------------	----

ONKOSTEN (8)

Eerste Onkosten	L	1	Eerste Onkosten	12
Doorlopende Onkosten	L	1	Doorlopende Onkosten	13
Kosten verbonden aan het beheer der beleggingen	L	1	Kosten verbonden aan het beheer der beleggingen	14

RENTE (9)

Ontvangen Rente & Huren	14	Ontvangen Rente & Huren	L	1
-------------------------------	----	-------------------------------	---	---

RESULTAAT ALS GEVOLG VAN STERFTE (10)

Uitkeeringen wegens overlijden ...	6	Risico-premiën ten gunste van dit jaar	1
Renten	6	2/3 Opslag voor termijnbetaling ...	4
Niet meer te activeeren eerste onkosten als gevolg van afloop wegens overlijden	2	Vervallen Netto-Premiereserve wegens overlijden	1

Voordeelig Saldo

Vervallen Netto-Premiereserve van
uitgekeerde en vervallen renten 1
Niet meer te reserveeren doorloop-
pende onkosten wegens overlif-
den 3
Nadeelig Saldo

RESULTAAT ALS GEVOLG VAN ROYEMENT (11)

Uitbetaalde Afkoopsommen	7	Vervallen Netto-Reserve wegens royement	1
Niet meer te activeeren eerste on- kosten als gevolg van royement	2	Niet meer te reserveeren doorloop- pende onkosten wegens royement	3
Voordeelig Saldo		Nadeelig Saldo	

DEKKING EERSTE ONKOSTEN (12)

Dit jaar betaalde eerste onkosten	8	Opslag begrepen in koopsommen	5 ²
Voordeelig Saldo		Contante waarde opslag, begrepen in nieuwe posten	
		Nadeelig Saldo	

DEKKING DOORLOOPENDE ONKOSTEN (13)

Dit jaar betaalde doorlopende on- kosten	8	Voordeelig Saldo	
		Ontvangen opslag voor doorloop- pende kosten	4
		1/3 Ontvangen opslag voor ter- mijnbetaling	4
		Aan de Reserve onttrokken ten be- hoeve van het loopende jaar ...	3
		Nadeelig Saldo	

RENTEMARGE (14)

Kosten verbonden aan het beheer der beleggingen	8	Ontvangen Rente & Huren	9
Rente voor de reserve-berekening gebruikt	1/3	In ontvangen opslag en eerste on- kosten begrepen rente	2
Voordeelig Saldo			
eigenlijke rentemarge			
rente gekweekt met eigen ver- mogen			

INGEKOMEN BOEKEN

- Ir. H. van Heijst*, „Geleide economie”. Uitgave van *J. Muusses*, Purmerend, 1946. Gebonden f 3.50.
- J. Sluiter*, „Afschrijvings-, rente-, en onderhoudskosten”. Uitgave van *C. V. Uitgeverij v/h C. de Boer Jr.*, Amsterdam, 1945.
- Dr. W. Kreukniet*, „Leerboek van het boekhouden” (I). Uitgave van de *Nederlandsche Uitgeversmaatschappij N.V.*, Leiden, 1946. Prijs ingen. f 5.25.
- De Accountant*, no 1, 1946; verslag studievergadering 15 December 1945 (De monetaire maatregelen der regering in het algemeen en de geldsaneringsmaatregelen in het bijzonder). Uitgave van het Nederlandsch Instituut van Accountants, Amsterdam, Januari 1946.
- Idem*, no, 2, 1946; examenopgaven 1944 en 1945. Uitgave Nederlandsch Instituut van Accountants, Amsterdam, Februari 1946.
- Drs. J. Slikboer*, Principes der bedrijfsorganisatie. Uitgave van de *Nederlandsche Uitgeversmaatschappij N.V.*, Leiden, 1946. Prijs gebonden f 4.90.